

Alakoulun
LAPSET PUHEEKSI
– LOKIKIRJA

26.5.2019

Sisällysluettelo

Johdanto

Lapset puheeksi –keskustelu

Lapset puheeksi -työskentely ja keskusteluun valmistautuminen

Keskustelu lapsen arjesta

Toimintasuunnitelma

Lapset puheeksi –neuvonpito

Liite 1 Lapsen suotuisaa kehitystä tukevia asioita kotona ja koulussa

Liite 2 Lapset puheeksi –työskentely koulussa

Kiitokset. Suuret kiitokset kaikille niille kouluille, opettajille ja perheille sekä yhteistyökumppaneille, jotka antoivat palautetta tämän lokikirjan aikaisemmista versioista ja auttoivat lokikirjan muokkaamisessa. Palautetta voi edelleen lähettää MIELI Suomen Mielenterveys ry:lle Bitta Söderblomille ja Tytti Solantauselle, etunimi.sukunimi@mieli.fi

Lapset puheeksi –keskustelu © Tytti Solantaus

Lapset puheeksi –neuvonpito © Mika Niemelä ja Tytti Solantaus

Lapset puheeksi -työskentely ja keskusteluun valmistautuminen

Koti, koulu ja vapaa-ajan ympäristöt ovat lapsen kehitysympäristöjä

Kehitysympäristöillä on oma itsenäinen merkityksensä lapsen kehitykselle ja vahva yhteisvaikutus. Sekä asioiden sujuminen että ongelmat yhdessä kehitysympäristössä vaikuttavat lapsen olemukseen, mielialaan ja toimintaan toisessa, samoin kuin oppimiseen. Lapsen kokonaistilanteen ymmärtäminen auttaa aikuisia toimimaan lapsen kanssa parhaalla mahdollisella tavalla. Tiedetään myös, että **toinen kehitysympäristö voi kantaa lasta, kun toisessa on ongelmia, jos näin tiedetään toimia**. Opettajan ymmärtävä ja kannustava suhde lapseen tukee lapsen koulumenestystä, kun kodissa on vaikeaa.

LP -työskentelyn avulla pyritään rakentamaan **kotiin ja kouluun yhteistä ymmärrystä lapsesta ja siihen perustuvaa toimintaa**. Konkreettisenä päämääränä on lapsen hyvinvointia, opiskelua ja suotuisaa kehitystä tukeva arkipäivä sekä kotona että koulussa.

Panostaminen lapsen arkipäivään perustuu arkipäiväisen vuorovaikutuksen, toimintojen ja rutiinien merkitykseen lapsen suotuisalle kehitykselle ja vaikeissa elämäntilanteissa myös lapsen pärjäämiselle. Kouluympäristössä päämääränä on lapsen koulupäivän sujuminen parhaalla mahdollisella tavalla ajatellen oppimista ja kouluhyvinvointia. Lapsella ei tarvitse olla ongelmia menetelmän toteuttamista ajatellen. **Jokainen lapsi on keskustelun arvoinen**.

LP-keskustelu tarjoaa **rungon tasavertaiselle keskustelulle** kahden kasvattajatahon kesken, sekä koululle mahdollisuuden systemaattiseen, saman sisältöiseen työskentelyyn kaikkien vanhempien kanssa. Molemmilla kasvattajatahoilla on oma vastuunsa lapsesta ja lapsen arkipäivästä sekä oma tehtävänsä sekä asiantuntemuksensa, jonka **jakamisesta kumpikin hyötyy**. Jokainen keskustelun teema käsitellään sekä kodin että koulun näkökulmasta. **Lapset puheeksi -menetelmä on kodin ja koulun yhteinen työväline**. Osallistuminen keskusteluun edellyttää vanhempien halukkuutta.

Osallistujat

Keskusteluun osallistuvat lapsi, vanhempi tai vanhemmat ja opettaja sekä mahdollinen tukihenkilö. Muiden henkilöiden läsnäolosta sovitaan aina lapsen ja vanhempien kanssa. On myös mahdollista, että LP –keskustelua luotsaa esim. terveydenhoitaja yhteisessä keskustelussa perheenjäsenten ja opettajan kanssa.

Lapsi osallistuu LP -keskusteluun, kunhan seuraavista asioista huolehditaan. **Tärkeintä on varmistaa**, että keskustelusta tulee **lasta rakentava ja häntä tukeva**. On pidettävä huolta, että keskustelussa korostuu ymmärrys lapsen tilanteesta ja rakentava toiminta tulevaisuutta ajatellen. **Toiseksi**, lapsen on oltava halukas tulemaan, häntä ei tule pakottaa. **Kolmanneksi**, lapsi on otettava mukaan täysivaltaiseksi keskustelijaksi, ei sivusta seuraajaksi. Tätä varten lapsi on kirjattu lokikirjaan keskustelijaksi jokaisen teeman kohdalle. **Neljänneksi**, lapsen kehityksikä on otettava huomioon. On käytettävä hänelle tuttua ja ymmärrettävää kieltä.

LP –keskustelu toteutetaan **aikuisten välisenä keskusteluna**, kun on tärkeää voida keskustella lapsesta aikuisten kesken ja panostaa yhteistyön rakentamiseen. Tällöin suositellaan, että lapsen kanssa keskustellaan lokikirjan teemoista ennen LP -keskustelua, jolloin aikuiset voivat tuoda **lapsen näkemykset tapaamiseen**. Samoin toivotaan, että LP:ssä suunnitelluista toimista keskustellaan lapsen kanssa ja hänen mielipiteensä ja ideansa otetaan huomioon.

LP –neuvonpidossa puolestaan keskustellaan lasta tukevista toimista **ja lapsen omat näkökulmat ja ideat ovat tärkeitä**. Lapsi kutsutaan mukaan, kuitenkin huomioiden edellä mainitut näkökulmat ja noudattaen oppilas- ja opiskelijahuoltolain säädöksiä.

Lapset puheeksi -lokikirja ja sen käyttö

Lokikirja on keskustelun runko, sen apuväline. Sitä käytetään keskustelun tukena, jotta menetelmä säilyttäisi tärkeät sisältönsä. On hedelmällistä tutustua lokikirjaan ja käydä sitä läpi myös lapsen kanssa ennen LP-keskustelua. On huomattava, että **lokikirja ei ole tiedonkeruu- eikä arviointilomake, joka täytetään etukäteen**.

Vanhempien tulisi ottaa **lokikirja mukaan keskusteluun**. Lokikirjassa on tilaa vanhempien merkinnöille, jotta vanhemmat voivat jatkaa keskustelua asioista kotona lastenkin kanssa. Koulussa ei arkistoida lokikirjoja.

Antoisaa keskustelua!

Tytti Solantaus

Tytti Solantaus

LAPSET PUHEEKSI - KESKUSTELU

Tervetuloivotus ja keskusteluun asettuminen, käydään läpi alla olevia asioita

Tarkoitus

Lapset puheeksi –menetelmän pyrkimyksenä on tukea lapsen hyvinvointia, oppimista ja suotuisaa kehitystä kodin ja koulun yhteistyönä sekä tuoda oma panoksensa lapsen sosiaalisten ja tunne-elämän ongelmien ehkäisyyn ja mahdollisista ongelmista kuntoutumiseen.

Lapset puheeksi –keskusteluun osallistuminen edellyttää vanhempien¹ halukkuutta.

Lokikirja on keskustelun runko. Sitä käytetään keskustelun tukena. Lokikirja ei ole tiedonkeruu- eikä arviointilomake.

Käsitteet

Keskustelussa käydään läpi lapsen arkea, tunnistetaan lapseen ja hänen arkeensa liittyviä vahvuuksia ja haavoittuvuuksia kotona, koulussa ja vapaa-ajan ympäristöissä.

- Vahvuus tarkoittaa asiaa, joka sujuu tavanomaisesti. Vahvuuksiin panostamalla tuetaan arjen toimivuutta. Vahvuuksia eivät siis ole pelkästään erityiset kyvyt tai onnistumiset.
- Haavoittuvuus on asia, joka on jo ongelma, sekä asia, josta voi syntyä ongelma, jos mitään ei tehdä. Näissä tilanteissa toimiminen on ongelmien ennaltaehkäisyä.

Vahvuudet ja haavoittuvuudet syntyvät lapsen ja ympäristön vuorovaikutuksessa, joten aikuisilla on mahdollisuus vaikuttaa niihin. Tämä tapahtuu toimintasuunnitelman avulla.

Eri keskusteluteemojen ja erityisesti vahvuuksien ja haavoittuvuuksien hahmottamiseksi on lokiin kirjattu esimerkkejä niihin liittyen. Ne ovat kuitenkin vain esimerkkejä. Vahvuudet ja haavoittuvuudet sekä niiden henkilökohtainen merkitys syntyvät lapsen kokonaistilanteesta.

Joskus keskustelun kuluessa tulee eteen tilanteita, jotka selvästi vaativat toimenpiteitä. Tällöin sovitaan, että etsitään ratkaisuja toimintasuunnitelmavaiheessa ja jatketaan keskustelua eteenpäin. Tarkoitus on saada kuva lapsen tilanteesta kokonaisuudessaan ennen, kuin mietitään, mitä tehdään.

Keskustelun osapuolten arviot vahvuuksista ja haavoittuvuuksista on mainittu lokikirjassa aina samassa järjestyksessä, mutta se ei merkitse keskustelun järjestystä. Se, kuka keskustelun kustakin teemasta aloittaa vaihtelee tilanteen mukaan. Lasta ei tule painostaa puhumaan, jos hän ei sitä halua.

Toimintasuunnitelma

Keskustelussa tunnistettuihin vahvuuksiin ja haavoittuvuuksiin palataan, kun sovitaan lapsen tukemisesta. Pohditaan, miten vahvistaa ja vaalia lapsen elämän tärkeitä vahvuuksia. Samoin pohditaan keskeisiä haavoittuvuuksia ja etsitään niihin ratkaisuja.

¹ Vanhempi-sana tarkoittaa tässä lapsen huoltajia riippumatta sukulaisuudesta.

LP -neuvonpito

Jos toimintasuunnitelman toteuttamiseen tarvitaan lisää tekijöitä, kutsutaan heidät neuvonpitoon.

Erialaisten näkemysten mahdollisuus, rikkaus ja oikeutus

Lapsen, vanhempien ja työntekijöiden näkemykset ja kokemukset eroavat usein paljonkin toisistaan. Kysymys ei ole oikeasta tai väärästä, vaan siitä, että jokaisella on oma näkökulmansa. Koti ja koulu ovat erilaisia kehitysympäristöjä, joten lapsetkin toimivat niissä eri lailla. Toinen toisensa näkemysten arvostus on pohja yhteistyölle.

Suotuisan kehityksen tukevia asioita

Keskustelun kuluessa ja varsinkin toimintaa suunniteltaessa käytetään tukena liitteessä 2 kuvattuja lapsen suotuisaa kehitystä tukevia asioita.

Salassapitovelvollisuus

Opettajat ja muut ammattihenkilöt ovat salassapitovelvollisia oppilaan ja perheen yksityisasiasta. Perheenjäsenet voivat keskustella lapsen arjesta luottamuksellisesti opettajan kanssa sekä LP-keskustelussa että LP-neuvonpidossa.

Perheen muistiinpanot

KESKUSTELU LAPSEN ARJESTA

1. Keskustelua lapsesta, kodista ja koulusta

- Haluaisitteko kertoa jotain perheestänne? Vanhemmat ja lapsi
- Haluaisitteko kertoa jotain koulusta ja luokasta? Minkälainen tämä luokka- ja kouluympäristö on juuri tätä lasta ajatellen? Opettaja ja lapsi
- Lapselle: Mitä haluaisit kertoa itsestäsi? (Lapsi voi tarvita tähän jonkin jatkokokysymyksen, tilanteen mukaan esimerkiksi... Oletko enemmän hiljainen vai kova menijä?)
Minkälaisista asioista pidät, mitä teet mielelläsi? Onko jotain mistä erityisesti nautit?
Jos perheessä on useampia lapsia – Mitä teet sisarusten kanssa?
- Entä mitä vanhemmat haluavat vielä kertoa? Entä opettaja?

2. Mitä lapselle kuuluu? Lapsen tunteet ja mieliala kotona, koulussa ja kavereiden kanssa.

Ja vielä, mikä mahtaa vaikuttaa lapsen mielialaan, hyvään ja pahaan mieleen?

Vahvuus: mieliala on pääsääntöisesti myönteinen ja tunneilmaisu on rikasta, lapsi tuo tunteitaan avoimesti esille

Haavoittuvuus: vallalla alakulo, aloitekyvyttömyys, pelokkuus, ärtyvyys, tunneilmaisu on kapeaa tai lapsi ei ilmaise tunteitaan, tunteet vaihtelevat ennakoimattomasti

Lapsi

Vahvuus

Haavoittuvuus

Vanhemmat

Vahvuus

Haavoittuvuus

Opettaja

Vahvuus

Haavoittuvuus

3. Lapsen toiminta ja käyttäytyminen kotona, koulussa, vapaa-aikana

Ja vielä, mikä mahtaa vaikuttaa hänen toimintaansa ja käyttäytymiseensä?

Vahvuus: suurimmaksi osaksi myönteistä kanssakäymistä sekä aikuisten että lasten kanssa, innostus uusiin asioihin. Lapsi nauttii yhteisistä toimista, osaa pitää rakentavasti omia puoliaan ja tehdä sovinto konfliktin jälkeen jne.

Haavoittuvuus: vetäytyminen, itkuherkkyys, konfliktiherkkyys, kiusaaminen ja kiusatuksi tuleminen, toistuvat raivarit, alkavaa väkivallan ihannointia, päihteiden kokeilua jne.

Lapsi

Vahvuus

Haavoittuvuus

Vanhemmat

Vahvuus

Haavoittuvuus

Opettaja

Vahvuus

Haavoittuvuus

4. Arkisten toimien ilmapiiri ja sujuminen kotona Lapsi ja vanhemmat

Vuorokausirytmä

Vahvuus

Haavoittuvuus

Riittävä lepo, nukkuminen

Vahvuus

Haavoittuvuus

Syöminen

Vahvuus

Haavoittuvuus

Ulkoilu ja liikunta

Vahvuus

Haavoittuvuus

Kouluun lähtö ja kotiintulo

Vahvuus

Haavoittuvuus

TV, tietokone, pelit ja some

Vahvuus

Haavoittuvuus

Kotiläksyt

Vahvuus

Haavoittuvuus

5. Koulupäivän rutiinien ilmapiiri ja sujuminen Lapsi ja opettaja

Kouluuntulo ja kotiinlähtö

Vahvuus

Haavoittuvuus

Oppitunnit

Vahvuus

Haavoittuvuus

Ruokailu

Vahvuus

Haavoittuvuus

Välitunnit, siirtymätilanteet

Vahvuus

Haavoittuvuus

Kännykkä, pelit ja some

Vahvuus

Haavoittuvuus

Ryhmässä toimiminen

Vahvuus

Haavoittuvuus

Poissaolot ja myöhästymiset

Vahvuus

Haavoittuvuus

6. Oppimisen sujuminen

Lapsi

Vahvuus

Haavoittuvuus

Vanhemmat

Vahvuus

Haavoittuvuus

Opettaja

Vahvuus

Haavoittuvuus

7. Koulussa viihtyminen. Mistä sinä pidät, mistä et? Mitä muut lisääisivät?

Vahvuus: on asioita, joista lapsi pitää, lapsi on motivoitunut

Haavoittuvuus: ei oikein mitään mistä pitää, ikävät asiat vallitsevat, ei motivaatioita

Lapsi

Vahvuus

Haavoittuvuus

Vanhemmat

Vahvuus

Haavoittuvuus

Opettaja

Vahvuus

Haavoittuvuus

8. Toiminta vapaa-aikana

Vahvuus: Lapsella on kiinnostuksen kohteita ja rakentavaa toimintaa sekä itsekseen että muiden kanssa

Haavoittuvuus: Lapsi on ulkopuolinen, ei kiinnostuksen kohteita, on kiinnostusta muttei mahdollisuutta osallistua, on toimintaa mutta ei rakentavaa

Lapsi

Vahvuus

Haavoittuvuus

Vanhemmat

Vahvuus

Haavoittuvuus

Opettaja

Vahvuus

Haavoittuvuus

9. Ristiriitatilanteet kotona, koulussa ja ystäväpiirissä.

Mistä ne syntyvät ja miten aikuiset/sisarukset/ystävät toimivat, miten lapsi?

Keskustellaan myös siitä, onko joku konfliktiin osapuoli malttinsa menetettyään käynyt käsiksi tai sanonut pahasti. Jos näin on käynyt, palataan asiaan toimintasuunnitelmavaiheessa mietittäessä ratkaisuja.

Vahvuus: konfliktitilanteita on, mutta niitä osataan sovittaa.

Haavoittuvuus: konfliktit toistuvat ja leimaavat kanssakäymistä, sovittelu on vaikeaa tai ei onnistu, konfliktihin liittyy fyysistä tai henkistä väkivaltaa (käsiksi käyminen, loukkaava puhe, haukkuminen jne.) jonkun osapuolen taholta (voi olla myös aikuinen)

Lapsi

Vahvuus

Haavoittuvuus

Vanhemmat

Vahvuus

Haavoittuvuus

Opettaja

Vahvuus

Haavoittuvuus

10. Huolet. Onko lapsesta ollut huolta? Oletko itse ollut jostain huolissasi? Tarvitaanko apua? Huolestuttavaa käyttäytymistä, erikoisia puheita, tunteita, pelkoja, eristäytymistä, muuta?

Lapsi

Vahvuus

Haavoittuvuus

Vanhemmat

Vahvuus

Haavoittuvuus

Opettaja

Vahvuus

Haavoittuvuus

11. Toinen kehitysympäristö voi tukea ja kantaa lasta, kun toisessa on paineita tai ongelmia, jos näin tiedetään toimia.

Lapsen kokonaistilanteen ymmärtäminen auttaa sekä huoltajia että opettajia toimimaan lapsen kanssa parhaalla mahdollisella tavalla. Mahdolliset ratkaisut mietitään toimintasuunnitelmassa.

- a. **Onko koulussa jotain sellaista, jolla voisi olla merkitystä lapsen voinnille ja huoltajan ja opettajan toiminnalle lapsen kanssa?** Näitä voivat olla esim. kiusaaminen, opetusryhmän levottomuus, vaihtuvat sijaiset, uupunut ilmapiiri jne.

Opettaja, lapsi, vanhemmat

- b. **Entä onko lapsen muussa elämänpiirissä jotain sellaista, jota halutaan tässä tuoda esille ja jolla voisi olla merkitystä huoltajan ja opettajan toiminnalle lapsen kanssa?** Näitä voivat olla esim. kiusaaminen vapaa-aikana/netissä, vanhemman vakava stressi, kodin uupunut ilmapiiri jne.

Vanhemmat, lapsi, opettaja

12. Onko lapsella koulussa opettaja tai joku muu aikuinen, jonka puoleen hän voi halutessaan kääntyä? Mitä itse sanot?

Lapsi

Vahvuus

Haavoittuvuus

Vanhemmat

Vahvuus

Haavoittuvuus

Opettaja

Vahvuus

Haavoittuvuus

13. Onko lapsella hänelle merkityksellistä sosiaalista tukiverkostoa? Mitä itse sanot? (esim. ystävät, harrastuskaverit, sukulainen, ystäväperhe, oma luokka, koulun aikuiset, tms.)

Lapsi

Vahvuus

Haavoittuvuus

Vanhemmat

Vahvuus

Haavoittuvuus

Opettaja

Vahvuus

Haavoittuvuus

14. Kasvatuspäämäärät

Kodin ja koulun kasvatuspäämäärät voivat olla erilaiset, esim. koulussa korostuvat oppimiseen liittyvät taidot sekä sosiaalisuus, joustavuus ja ryhmässä toimimisen taidot. Kotien erilaiset kulttuuritaustat tuovat oman värinsä tähän tärkeään keskusteluun.

Vahvuus: päämäärät ovat samanlaiset tai toisiaan täydentävät

Haavoittuvuus: päämäärät ovat ristiriitaiset

Perheen muistiinpanot

15. Toimintasuunnitelma koskien vahvuuksia ja haavoittuvuuksia.

Lapsi, vanhemmat ja opettaja valitsevat tärkeimmät vahvuudet ja haavoittuvuudet toiminnan kohteiksi. He **suunnittelevat konkreettista toimintaa** kunkin mahdollisuuksien ja voimavarojen sekä työntekijän osalta hänen toimenkuvansa mukaisesti. He voivat käyttää apuna liitteessä 2 kuvattuja lapsen suotuisaa kehitystä tukevia asioita. Samalla he miettivät, tarvitsevatko he johonkin asiaan lisävoimia ja järjestetäänkö neuvonpito.

TOIMINTASUUNNITELMA

Sovitaan seuraavat toimet vahvuuksissa (vahvuus ja toiminta)

Kotona: _____

Koulussa: _____

Lisävoimia? Mihin ja keneltä? _____

Sovitaan seuraavat toimet haavoittuvuuksissa (haavoittuvuus ja toiminta)

Kotona: _____

Koulussa: _____

Lisävoimia? Mihin ja keneltä? _____

Jos LP –neuvonpito katsotaan tarpeelliseksi, on siitä keskusteltava myös lapsen kanssa. Jos lapsi ei ole paikalla, kehoitetaan vanhempia selvittämään lapselle kotona, mistä on kysymys sekä keskustelemaan ketä neuvonpitoon olisi tarkoitus kutsua. Lapsi voi myös itse ehdottaa osallistujia. Neuvonpitoon tarvitaan myös lapsen suostumus (Oppilas- ja opiskeluhoitolaiki luku 2, §14). Vanhempien suostumus riittää, mikäli lapsella ei ole edellytyksiä asian arvioimiseen.

Jos neuvonpitoa ei tarvita, edetään kohtaan 17.

16. Lapset puheeksi -neuvonpidon valmistelu

1. Selitetään neuvonpidon kulku
2. Sovitaan keskustelun teemat, valitaan kyseiset vahvuudet ja haavoittuvuudet. Sovitaan myös mistä perhe ei halua puhuttavan.
3. Sovitaan kutsuttavat, tapaamisen aika ja kuka kutsuu kenet
 - a. Valitut vahvuudet ja haavoittuvuudet, muita teemoja?

- b. Kutsuttavat henkilöt ja kutsujat

17. Miltä tämä keskustelu on tuntunut? Tapaamisen lopetus.

Yhteistyössä on aina sekä hyvin sujuvia, että hankalampia puolia. Joistakin kysymyksistä on helppoa keskustella, toisista vaikeampaa. Minkälaista teidän oli keskustella kotiin, lapseen /sinuun itseesi ja kouluun liittyvistä asioista, ehkä myös haasteista ja ongelmista? Onko teillä toiveita tulevaisuudelle? Hyvä yhteistyö on vahva lapsen hyvinvointia ja kehitystä tukeva tekijä.

Muistutetaan vielä mieliin, että LP-keskustelu voidaan käydä uudestaan ja erityisesti jos perheessä tai koulussa tapahtuu muutoksia, jotka tavalla tai toisella saattavat vaarantaa lapsen hyvinvointia. LP- keskustelua voi pyytää sekä opettaja että vanhempi ja tietysti myös lapsi itse.

Kiitokset osallistujille!

Perheen muistiinpanot

LAPSET PUHEEKSI –NEUVONPITO

1. Vanhemmat ja/tai työntekijä toivottavat osallistujat tervetulleiksi. Esittelykierros.
2. Puheenjohtaja kertoo tapaamisen kulun ja **miten se on valmistelu**. Samalla sovitaan, kuka kirjoittaa muistion sovituista toimista (malli alla).
3. **Sovitun mukaisesti** perheenjäsenet ja/tai työntekijä kertovat **tapaamisen syistä ja toiminnan kohteista**.
4. Keskustelu osallistujien kesken. **Lapsi on otettava mukaan täysivaltaisena osallistujana**.
 - a. Tarkentavia kysymyksiä ja näkökulmia
 - b. Ideoita, miten aiheiden suhteen edetään
 - c. Konkretisoidaan ideat käytännön toimiksi, joista sovitaan.
5. Kirjoitetaan **muistio sovituista toimista** (malli alla) fläpille tai heijastetaan seinälle. Tapaamisen loppuksi muistio annetaan kaikille osallistujille. Työntekijät ovat listassa yleensä ensimmäisinä ja perheen sosiaalisen verkoston jäsenet ja perheenjäsenet heidän jälkeensä. Näin perhe voi sovittaa omat toimensa muiden tuomaan kokonaisuuteen. Tästä voidaan poiketa tilanteen mukaan.
6. Sovitaan seurantatapaamisesta. **Suosittelaa ainakin yhden seurannan järjestämistä**, jotta voidaan yhdessä todeta, mitä on saatu aikaan ja tarvitaanko jatkoa. Seurantatapaaminen noudattaa neuvonpidon rakennetta. Siinä käydään ensin lyhyesti läpi lapsen tilanne ja toteutuivatko suunnitellut asiat. Mitä suunnitelman toteuttaminen opetti jatkoa ajatellen? Jos sitä tarvitaan, kirjataan uuteen muistioon mitä seuraavaksi halutaan tehdä. Tapaamisten välinen aika ja määrä riippuvat kokonaistilanteesta.
7. Sovitaan seuraavan neuvonpidon ajankohta ja osallistujat.
8. Puheenjohtaja tekee yhteenvedon, antaa kaikille muistion, kiittää osallistujia ja päättää tapaamisen.
9. Muistion lisäksi tehdään kirjaukset oppilas –ja opiskelijahuoltolain mukaan (luku 3, § 20).

Muistio

Lapset puheeksi -neuvonpito: _____ (pvm)

Aiheet (esim. 1-3)	Aihe 1: Aihe 2: Aihe 3:	
Osallistajat / Kuka	Mikä konkreettinen teko / Milloin, esim. päivämäärä, kellonaika	Seuranta, milloin

Alakoulun LAPSET PUHEEKSI- LOKIKIRJA

LAPSEN SUOTUISAA KEHITYSTÄ TUKEVIA ASIOITA KOTONA JA KOULUSSA

1. **Lämpimät ja toimivat suhteet vanhempiin ja sisaruksiin** sekä laajempaan perhe- ja ystäväpiiriin.
2. Lapsella on luonteensa mukaisesti **harrastuksia ja ystäviä** ja rakentavaa toimintaa heidän kanssaan.
3. **Kotona pidetään lapsen koulunkäyntiä tärkeänä**, ollaan kiinnostuneita koulupäivän tapahtumista, keskustellaan opittavista asioista ja läksyistä, kannustetaan vaikeuksissa ja iloitaan yhdessä onnistumisista.
4. **Hyvä ja toimiva suhde opettajaan /opettajiin**. Lapsella on kokemus, että opettajat arvostavat ja ymmärtävät häntä ja ovat kiinnostuneita hänestä. Lapsella on mahdollisuus kysyä ja saada apua tarvitessa. Häntä kannustetaan vaikeuksissa ja hänen onnistumisensa huomataan.
5. **Mahdollisimman toimiva arkipäivä kotona ja koulussa** mukaan lukien päivän erilaiset toiminnot ja kanssakäymiset, kuten esimerkiksi kouluun lähtö ja sieltä paluu, osallistuminen oppitunteihin, välitunnit, ruokailu kotona ja koulussa, läksyt, ulkoilu, harrastukset, päivärytmi, lepo. Lapsella on omat tehtävänsä, jotka hän pystyy suorittamaan. Lapsi tietää ja ymmärtää kodin ja koulun säännöt.
6. **Lapsen kiinnittyminen kouluun** ja kokemus kuulumisesta omaan ryhmään. Lapsi on ryhmässä kaivattu ja odotettu, hän on tärkeä luokkansa / ryhmänsä jäsen.
7. **Arkipäivässä on iloa ja onnistumisia** tuottavia asioita. Ne voivat olla hyvinkin pieniä mukavia tilanteita. Koululla ja vapaa-ajan toiminnalla on erityinen merkitys ilon ja onnistumisen tuottajina, jos koti on huolten täyttämä. Näin on myös toisinpäin.
8. **Lapsen tunteita, mielialaa ja käyttäytymistä ymmärretään** ja kodin ja koulun yhteistyön avulla häntä tuetaan vaikeina aikoina.
9. **Osana arkipäivän kulkua lapsi saa kokemuksen**, että hänestä pidetään, hän on arvokas ja ainutlaatuinen. Tämä ilmenee aikuisen lapsen kohdistuvassa katseessa, ilmeissä, eleissä ja äänensävyssä sekä tavassa pysähtyä kuuntelemaan ja keskustelemaan, kun lapsella on asiaa. Se ilmenee myös aikuisen tavassa puhua lapsesta, kun lapsi ei ole paikalla. Tämä koskee sekä kotia että koulua.
10. **Lasta ei leimata ongelmalapseksi**, vaikka hänellä olisi ongelmia. Ymmärretään, **(1)** lapsen mahdolliset vaikeudet eivät määritä häntä eivätkä hänen tulevaisuuttaan, **(2)** kielteiset leimat ohjaavat suhtautumista lapseen ja vaikuttavat lapsen oppimiseen ja kehityksen suuntaan ja **(3)** lasten ongelmat ovat sidosissa vuorovaikutukseen, johon aikuiset voivat vaikuttaa.
11. **Lapsen vanhemmista ja perhetaustasta** puhutaan koulussa lämmöllä ja kunnioittaen, **samoin kuin opettajista lapsen kotona**. Lapsella on kokemus, että koulussa ymmärretään ja kunnioitetaan hänen ja hänen perheensä mahdollista erilaisuutta. Lapsella on turvallinen ja luottavainen olo kotona ja koulussa.
12. **Hyvä yhteistyö vanhempien ja opettajien välillä**. Kaikille lapsille on tärkeää, että heidän elämänsä aikuiset tekevät yhteistyötä ja arvostavat toisiaan. Erityisen tärkeää se on lapsille, joiden elämässä on vaikeuksia.

Alakoulun LAPSET PUHEEKSI – LOKIKIRJA

LAPSET PUHEEKSI –TYÖSKENTELY KOULUSSA

LAPSET PUHEEKSI (LP) -työskentelyn avulla pyritään rakentamaan kotiin ja kouluun yhteistä ymmärrystä lapsesta ja siihen perustuvaa toimintaa. Konkreettisenä päämääränä on lapsen hyvinvointia, opiskelua ja suotuisaa kehitystä tukeva arkipäivä sekä kotona että koulussa. Tämä tavoite vastaa oppilas- ja opiskeluhoitolain tarkoitusta (luku 1, §2). Lapsella ei tarvitse olla ongelmia menetelmän toteuttamista ajatellen. **Jokainen lapsi on keskustelun arvoisen.** LP-työskentely rakentaa kodin ja koulun välistä yhteistyötä. Opetuksen järjestäjä päättää menetelmän käytöstä.

LP-työskentely koulussa koostuu Lapset puheeksi -keskustelusta yhden tapaamisen puitteissa ja tarvittaessa Lapset puheeksi –neuvonpidosta. Neuvonpidon osalta noudatetaan oppilas- ja opiskelijahuoltolakia koskien yksittäisen oppilaan tueksi koottavaa ns. monialaista asiantuntijaryhmää (luku 2, §14). Ryhmään nimetään osallistujia vain oppilaan, tai, ellei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumuksella.

Toteuttamisen vaihtoehdot

Lapset puheeksi – työskentelyn toteuttamiseen koulun piirissä on useita vaihtoehtoja, joista voidaan räätälöidä omalle toiminnalle sopivin. Kaikissa vaihtoehdoissa huoltajille annetaan lokikirja ja menetelmän nettiosoite (www.mieli.fi) tutustumista varten.

1. Ensimmäisessä vaihtoehdossa LP-keskustelu käydään kaikkien lasten ja huoltajien kanssa. Näin tuetaan kaikkien oppilaiden oppimista ja suotuisaa kehitystä. Tällöin LP-keskustelu toimii menetelmänä tavanomaisessa kodin ja koulun yhteistyössä, esimerkiksi vanhempainvartissa tai muissa vastaavissa tilanteissa. Osa kouluista käyttää LP-keskustelua tietyillä luokka-asteilla ja tämän lisäksi tarvittaessa sekä tutustumisvälineenä aina, kun koulussa aloittaa uusi oppilas.

2. Toisessa vaihtoehdossa LP -työskentely toteutetaan, kun kodin tai koulun piirissä on tilanteita tai muutoksia, jotka tuovat paineita vanhemmille, opettajalle ja oppilaan arkeen. Tässä vaihtoehdossa on kysymyksessä ennaltaehkäisy.

3. Kolmannessa vaihtoehdossa LP-keskustelu käydään, kun on jo ongelmia. Pyrkimyksenä on oppilaan kehityksen saattaminen takaisin omalle polulle ja mahdollisen hoidon ja kuntoutumisen tukeminen.

Kirjaaminen

1. LP-keskustelu

Kirjaamisessa noudatetaan koulun tavanomaisia käytäntöjä (vrt. esimerkiksi vanhempainvartti). Monissa kouluissa tehdään Wilmaan tai vastaavaan järjestelmään merkintä käydystä keskustelusta, siihen osallistuneista henkilöistä sekä niistä toimista, joilla opettaja tukee oppilaan arkea koulupäivän aikana. Keskustelun toteutumisesta voidaan tehdä merkintä ilman tunnistetietoja oppilas- ja asiakastietojärjestelmään työmenetelmän tilastointia ja seuranta varten.

2. LP-neuvonpito

Neuvonpidossa tehty suunnitelma kirjataan oppilashuoltokertomukseen sitä koskevien säädösten mukaisesti noudattaen oppilas- ja opiskelijahuoltolakia koskien yksittäisen oppilaan tueksi koottavaa monialaista asiantuntijaryhmää (luku 2, §14).

3. Lapset puheeksi -työskentely ei johda erillisen rekisteröitävän tiedon keräämiseen. Lokikirjoja ei säilytetä eikä arkistoida koulussa. Huoltaja vievät oman lokikirjansa muistiinpanoineen kotiin.

Materiaalit huoltajille ennen LP-keskustelua

Huoltajille annetaan lokikirja ja menetelmän nettiosoite (**www.mieli.fi**). On suositeltavaa, että vanhemmat tutustuvat siihen etukäteen yhdessä lapsen kanssa ja miettivät vahvuuksia ja haavoittuvuuksia yhdessä. Lokikirjaan tutustuminen valmistaa perhettä tapaamiseen. Mahdollisuus tutustua materiaaliin auttaa huoltajia päättämään osallistumisesta keskusteluun.